

~~149/9~~
~~067~~

А. В. ГЕРЕБРЕНЬНИКОВ

КЫҢИ КУТЧИҢЫ МУ ДА БИҢ ПАҢКÖДАН УЖ БЕРДÖ

Комі ыга лезанін
Сыктывкар — 1929

124

Коми-3

2-1046 А. В. Геребрекыков.

Кызі кутчісны візму паккөдан уж-бердө.

Коміө пөртис Н. I. ТЕМНОЈЕВ.

Гос. Публичн. Б-ка
1929.

Об. экз.

Лигр.

Комі ыга лезанін
Сыктывкар—1929.

А. В. Серебrennikov. Мелиоративные луговые и пастбищные товарищества. Перевод на коми язык с переработкой Н. И. ТЕМНОЕВА.

Отпечатано в типографии
Коми Госиздата
в колич. 2500 экз.
Облит № 252
1929

Медым бурмөдны да кокнөдны олөмсө ужалыг
жөзлыг, медым вермыны овны аслыным республи-
каын вөчөм төварөн, ембурөн, медым асгыным
муыг озырлуннымөс һезетавны буржујјас госулар-
ствојаслы да һе сурны економікаөн на кподулө,—
вөтөдны да панјыны промышленногтсө буржуаз-
неј гырыожык госуларствојасыг,—револютсіја да
војнајас-бөрсә овмөс ҳонталан војас-бүрын Сөвет
власт чорыда боотгөс нуөдны фабрик-завод стрөй-
тан уж (индустриализатсіја). Сөмын тајө стрөйтчан
ужсө он вермы өдјө воҙө нуөдны, он-кө өтщөщ
кыпөд крөстәналыг вөзму овмөссө. Сы-вөсна сөкт-
јасын крөстәналыг овмөсјассө гыргөдалөм, јон-
мөдалөм да бурмөдалөм-могыг щөщ нуөдөны
коллектівізатсіја.

Вөзму бурмөдөмыд мөјан өтка-өтка поснөдік
крөстәна овмөсјасад өнөң өмөла мунөс, сөјөн-і мөјан
өнөң-на воө ічөт да өмөль урожај. Сөвет правө-
төльство лөзіс закон, кодөн шуөма локтан вөт
воөн вөзму овмөсын вөль-нога ужалөмөн да һөы-
жыд вөльторјас сујөмөн урожај кыпөдны өнөја-
сертө којмөд јукөн-мында. Көңә-му таво өтө воөн
пагкөдны 7 прөчөнт-мында. Сы-пыфдө сөвет пра-
вөтелство законас-жө шуө вөль-ногөн ужалыгјасөс
да овмөс бурмөдөыз-пагкөдөызјасөс кокнөдны вөзму
вотыг 10 прөчөнт-мында.

Кушӧмжык-ногӧасӧн закон индӧ медвоӧ кутчӧсны вӧзму бурмӧдӧмас да кыӧижык щук поӧӧ нуӧдны мӧжан Коми муын, бура гӧжӧма торја коми ӧигаын—агроном В. Н. Нӧкӧтин „Кыпӧдам урожаӧ“ ӧигаын (леӧӧма 1929 воӧ). Поӧӧ ӧигасӧ суӧдны Коми ӧига лезанӧныг лӧбӧ корлыны лыӧфӧыган керкаыг, а таӧӧ ӧигаыг тӧдмӧдӧ сӧмын мелиоратсӧја ужӧн. Мелиоратсӧја ужыс вермас лоны унапӧлӧс: шыблӧс муӧас да вӧзӧас прамеӧ муӧ-вӧзӧӧ пӧртӧм, ӧур места коотӧм да вӧзӧӧ пӧртӧм, сӧзӧӧ вӧраӧн лӧбӧ мырӧӧгӧн му-вылӧ-лы, вӧз вылӧ-лы весалӧм, ӧзӧӧс муӧас весалӧм да с. в. Тани мӧ бостам сӧмын ӧур когтан уж да кыӧӧ сӧжӧ уӧас кутчӧсны да нуӧдны.

Комӧ ӧига лезанӧн.

I жүкөд.

Кресттаңынлы медвоң колө төждыены көрым содтөм-жылые.

Кресттаңынлы виңму овмөс бурмөдны, — кыпөдны да паскөдны Һаң көңөм, — колө уна кујөд, сөмын бура кујөдалөмөн му-вылө Һаңыд бура сувтас. Виңөдлам, мыј-понда мијан мујас кујөдтөг Һинөм оз вермыны быдтыны.

Пөрыс јөзлыс кывлывлан оорҥи: мијан батјас-пөлјас-пө мусө парсавлөмаөс лок пу гөрјасөн да буржыка овлөмаөс, ҺаҺаөсжык вөвлөмаөс, өни-пө-тај, роч гөрјөн да көрт гөрјасөн гөрам, а Һаң век абу, ферт-жө-пө „јенмыс лөгасөма“. Ферт-жө абу сiңi! Ми-өд быдөн төдам, важөн ворыд вөли паскыджык. Мусө вөрын быд ар вевтө гылалөм корјаснас, лыснас да увјаснас. Зерјасыс да лым-јыс сiја вевтасыс топалыштө да зев регыдөн кө-тасө, кокҥида јуө зер-лым ва. Вөрын му вевтас-пыс ваыд другөн оз вермы визывтны, кыңи визыв-тө вогса му-ежвыла керөса иныс.

Вөрыс ачыс-на нөшта оз лең вөр-му вевтаслы космыны другөн, оз лең сетчө шонди југөр Һи кос төв. Та-понда вөрын му-евтас космылө сөмын зев кос кадө. Вөр-му вевтас-пыс ваыс зев Һөж-

жөн, ещаныкөн сөзө (јижө) му-пјас. Му-пјө сөзүө
ва оз сулав өтїлаын, век летчө-ісковтө улө да
бөрын пычїктө гон-пыдөсјасөд, ју-кыр-бокјасөд,
тыјас-дорөд. Мукөд-дырјї сїјө петө бара му-вылө
чөжгөмөн, сещөм інсө шуам мї клучөн. Зер лїбө
лым ва, му-пјө сөзїгөн аскөдыс щощ кыскө муыс-
лыг вынсө. Пожө шуны мыскалө-пожјалө мусө,
та-понда вөрса муғїнын еща колө вынгөдан тор-
јыс. Воыг-воө мулөн ежвылыс гөлмө, візөдлан-да
быдсөн жеждөма пыч пөјїмкоф лоөма (подзол).
Ташөм жеждөм көза-ув муыс зев омөла һаһтө
быдгас. Вөрад мувылысас сөмын лпаккыфїк, вөс-
һыфїк муғїн-пласт-ї ем буржыкыс. Сїјө муыв
ежсө вевтыг лыс-кор пласт; вөрсө-кө ідравны да
местасө гөрны, мї төдам, сетчө вермас һаһ арт-
мыны і кујөдтөг. Вөр-му вевтыг лыс-кор пластыс
сізмө да вынгөдө муғїнсө, сїјө-ї сетчө быдмө һа-
һыд скөт кујөдтөг. Во кык-мыгөтї сетчө һаһыд
бара оз кут артмыны. Важөн мїјан фөдјас, медем
өдјөнжык вөрса муғїнсө вынгөдны, тыла ужалї-
гөн көза-местасө сотлөмаөг. Тыла-вылын пөјїм-
вылас һаһыд бура волөма. Өнї сїзі вөр жүгөдө-
мөн һаһ ужавны оз-һін шогмы.

Лунвылын шоныд-їнын вөрыд абу, сен пагтала
стөп. Муғїныс сен өөд, черочөмөн шузө. Сенї
важыоһыд быдмө турун, војдөр һекөд сїјөс ез
ыщкыв. Повофдаыс сен кос да жар, гөжөмын
шоча овлө зерыд. Тулыс-ар туруныс сізмө да
пыр воқө і воқө вынгөдө му гїнсө; сенї выныс
колө муас, зер-лым ваөн оз вермы сещөмөз мыө-

кавны, кыҕи миҕанла-дорын. Сещом муҕас-вылө һаһ бура воө вегиг кујөдтөг.

Воҕын ми шулим, мыҕ, миҕанла-дорын, вөрүлын му изгармө, һөшта-на татчө колө шуны, мыҕ һе сөмын вөр-улын, но и вөртөг миҕанла-дорын му јона пожавгө ваһн, һөшта-на-и һаһ быдтас быд-төмөн вынтөммө.

Быдгама көҕа бостө муыҕ вын: иҕасөн, көҕды-сөн да вужа-бурторнас (картупель) му-вын мунө бокө.

Таҕинад со и мунө муҕас изгармөм. Седјас кыҕ бөглөмаөг бур һаһ—өни ми сөг, огө-кө тырмы-мөн кујөдалөҕ, огө-һын вермөҕ сымында бурсө бостны, а кујөд тырмөм шоча овлө.

Оз-ө-һө поҕ кујөд-пыҕди му-вылө петкөдны изја вынөөдантор (минеральные удобрения)?

Изја вынөөдантор ачыс бур, сөмын кујөд веш-тыны сижө миҕанын ҕикөҕ оз вермы. Гөриг-пиһов-тигөн му јона поһнаммө, быдсөн мукөдлаһн бус-көҕ муыс лоө. Зерјасыҕ да лым-ваыҕ сещом муыс коркаалө. Сещом коркаалөм муас зер-ва да сынөд оз-һын вермыны му-пиө пырны. Кымын јона гөран-пиһовтан—сымын јонҕыка да век воҕө мусин щыкө да сөмын омөла кутас сетчө артмыны һаһ. Тащом щыкөм муад көҕ и изја вынөөдантө сујан—му оз спрайтчы. Мед јона татчө лөсәлө кујөд, поҕө и трунда муөн бара вынөөдны. Трунда-һи, кујөд-һи муын сөгмө, да сөгмиҕас мусө поһнида короғалас, та-бөрын мутө изја вынөөдантор вер-мас бурмөдны.

Бара-жө адзам, мыј кујөдтөг мијанлы Һе ов-мөдчыны прамеја. Мујас мијан корөны уна да бур кујөд. Сиз-кө колө унжык скөт виңны, унжык да буржык көрым скөтлы лөсөдны. Мијан-өд скөтлы турун уна колө, а виңјас оз сетны унасө. Колө ескө паскөдны виңму да Һекытчө-һин, матигөгөр бур местаыс абу-һин. Мијан ем зев уна быдсама-пөлөс һурјас, лок лөп вуцкөв инјас, мөд-нөгөн-кө шуны, шыблас мујас. Тащөм шыблөс муыс мијан Сөвет Сојузын 79-90 мильон гектар ув, мөд-ногөн-кө сы-мында-жө мыјдта став муыс Финланди-јаын да Польша-улын. Кардор губерһа-улө воө 30 мильон гектар ув. Ленинград губерһаын сөмын һур муыс 1 мильон гектар, Псков кар-улын 650 оурс гектар, Новгород губерһаын 2 мильон. Мед уна һур муыс Һерт-жө мијан Комиын да Кардор кар-улын. Тула карулын се-щөм муыс мед еща, Астракан карулын лок шог-мытөм муыс бара паскалө, сөмын сен шогмытөм, шыблөс муыс, абу-һин һур му, а сола мујас (со-лонцы), либө куш кос-лыа—пустыһа, көн һинөм оз вермы быдмыны ва вайтөг.

Шогмытөм һур мујассө пощө пөртны бур муө. Медем ескө төдны көщ ылөссө кущөм мујас пощө өһи-жө бурмөдны, колө төдны налыг бурлунсө.

Кущөм шыблөс мујас овлөны.

1. Керөс-выв зев изја, галькиа мујас, куш лыа инјас да лопу бащөһөн тырөм ина местајас җик шогмытөмөн оз пощ шуны, сөмын тащөм инсө

зев фелө пөртны бурө, колө уна кужод да сыына уна пуктыны уж.

2. Керөс-выв нурјас. Сещөм нурјас-вылас быдмө сөмын жежыд һищ, туріпув, багульнїк да шогмытөм посні пожом вөр. Вылыссө тащөм нурјасыө перјоны скөтлы волөс-вылө; шөрас трунда муыс топыджык да сїгмөмжык, сїјөс перјоны ломтөм-вылө, пес-пыдфї. Пыдөсыс нурлөн сөмын тужө көза-пуктөс-улө. Тащөм нурјассө почө, ферт, і мөд-ногөн пөртны бур муө, сөмын колө нур-мусө когтөм-бөрын вылас вајавны лыа да гој, да көзтөзыс војдөр кїскавны вылас ізја вынгөдан-тор. Мі адзам-һин, керөсвыв нурјас почө-жө пөртны бур муө, сөмын колө пуктыны бара-жө вел уна труд да сөм. Тащөм керөс-выв ізја галкїа мујас да нурјас-бердө колө кутчїгны сөмын сен, көні абу мукөд-пөлөс муыс, кодјасөс кокһиджыка да өдјөнжык почө пөртны бур муө.

Мед регыдөн ыжыд пөлза крегтанїнлы вермас вајны, кутчїгны-кө візму паккөдны увсөд нурјас когтөмө. Тащөм-сікас нур-муыс мїјан быдлаын ем. Гырыө да посні јујас-бокын, тыјас-бердын да клучјас візвтан-їнын. Быдмө сені кыз, баф, козпу, сөд лопу (черная ольха), ежөр да мукөд-дырјї јона һищкалө веж һищкөн. Частө тащөм нурыс ојдлө тувсов-арза ваөн. Мукөд тащөм нурјас-вылас турун пуктывлөны, сөмын туруныс омөль овлө дај еща. Нөшта-на колө шуны, мыј тащөм нурјасыс мед бурөг. Сен зев уна му-выныс, сөмын јона васөд-пондаыс оз вермы быдмы-

ны бур турун. Татчө 1 колө кутчигны, ташом инө кутчигны-кө, труд вешөрө оз вош, зев регыдөн вештас вөчөм рөскодтө.

Увсөд нурјас—бур мујас.

Зер да лым ва керөс-вывјасыг летчө пыр улө. Зер ва летчө улө кык-ногөн: өти-кө, сјјө ісковтө,

Увсөд нур Јемва-вожын.

визувтө му-вывтI, мөд-кө сјјө јижө і му-піө. Јіжігас муыг сјјө нуө буртор, нуө ставсө керөс му-пыг мыј вермө ваын сывны.

Јіжан ваыс му-піті летчө век улө да бокө скатлаһыс (пөлінлаһыс). Керөс-улын сіјө петө лыбө јујасө, лыбө кључөн, лыбө вескалө увсөд һурјасө да сетчө і колтчө ставыс, мыј локтіс ванас. Кос гожөмын сецөм һурјасас, віқөдлыны-кө важ перјөм трунда му-вылө, адқам—трундаыс сені лөзоват. Сіјө лөз серыс шугө „вівіанітөн“, сен зев уна фосфор—зев колантор быдтас-пуктасјаслы. Мукөд мујас-вылын мјјан фосфорыс ывті еща, та-куға оз вермыны быдмыны сені һаһ көза. Сегга мукөд һурјас-вылыс мј вермам, кодјыштныкө, адқыны ізвестка. Ставыс тајө ваөн воөма татчө керөс-вылыс. Мј возын шулім, мыј керөс ваыс і му вештасөдыс летчө шорјасөн да посні јујасөн. Летчигас сіјө керөс-улө вайө зев уна быдгама шактарсө (лөпсө). Вайөм шактарас ем сіз-жө зев уна буртор. Тајө став пондаыс улыс һурјасын трунда муыс зев бур, кыз шуласны, озыр.

Тацөм һурјасас быдтас-пуктаслы быдгама гојанторјыс ем тырмымөн. Быдөн төдө, сецөм һурјас-вылын быдмө зев бура гырыс турун: пешөр, гырыс ежөрјас, пыреј турунјас, пөланјас да с. в. Со куцөм колан бурторјас емөө сецөм һурјасын: (віқөд 12-өд лстбокыс).

Татыс мј адқам—һур муын быдтас-пуктаслы коланторјыс ем зев уна. Азот һур-муын 7 мында унжык подзолын-дорыс, фосфор 10 пөв унжык подзолын-дорыс, ізвестка сізі-жө зев уна.

Мјјан, комын, подзол һіма муыс быдлаын—вөр-улын, мујас-вылын, пөскөтіна-вылын,—быдла-

Буртор, быдтас-пуктаслы коланторјас	Улыс нурјасын	Чернозем муыи	Подзолын
	Быд 25 тувјын кос муын		
А зот	114 грамм	61 грамм	16 грамм
Фосфор	261 "	82 "	27 "
Калиј	44 "	227 "	147 "
Известка	392 "	197 "	83 "

ті. Вөлөмкө ми ұжалам өмөлжык мусө, а буржык, озыржык мујасыс мијан кујлөны ужавтөг,

Вигталам пөпуғө, мыјла „бурторөн“ ми ымтам: азот, фосфор, калиј да ізвестка. Азотыг быдмантор вөчө корсө, муын-кө сiјө еща, ҺаҺ сувтас му-вылө өмөла, артмө жеҺыд, а турун қiкөз слаба быдмө. Фосфорыг быдтантор вөчө көјдыссө. Ферт-жө, еща-кө сiјө му-пын, ҺаҺ воө жеба. Ізвестка быдтас пуктаслы колө медым крепыджыка артмис налөн ізасыс. Калијтөг өмөла артмөны: кьевер-турун, картопель, шабди. Сiјө сецөмжө јона колантор.

Көт і быдсама бурторнас трунда муыд озыр, а сiјө бурторјаснас вермөны пөлзүјтчыны сөмынна ежөр турунјас да сецөм шогмытөм гырыг корја турунјас. Көзаыд нур-вылө, ми төдам, оз артмы. ҺаҺ көза пөдө нур-ва-пиас, Һинөмөн сен лоловнысө вужјыслы. Ыок ежөр да мукөд-пөлөс шогмытөм турун вермөны сені быдмыны, налөн вужјыс сені оз пөд, сынөдыг вужјас летчө кок-

һыда кор-іңас-пырыс. Һаң да бур турун көңажас
һур му-вылын і вағыс пөдөны да і оз вермыны
вужнас богтны сөг став бурторсө. Сің-кө һур
муын ем зев уна буртор быдтас-пуктаслы да сің
бурторсө оз вермыны најө сетыг богтны.

**Мыј колд вөчны увсөд һурјаскөд, медем ескд
најөс пөртны шогмана мујасө.**

Та-бөрын мi төдам-һын, мыј һурын бур турун
да һаң оз быдмыны мед-војдөр_увасөд-понда. Му-

Кодјоны вануөдыг канава.

пыг сынөдсө ва вөглө, сы понда сені вермөны
быдмыны сөмын сещөм пөлөс турунјас, кодјаслөн
кор-ің-пырыс сынөд* вермас летчыны вужјасас. Се-
щөм туруныслөн кор-іңас ем аслыс-пөлөс зев уна

да поснї струбајас, најө јона кокњөдөны сещөм
гикас турунсө. Богтам ежөр турун, сїјө ачыс зев
кокнї, пыш-коџ. Мукөд-пөлөс бур турунлөн абу

Бертөны мыр.

сещөм кор-їззыс, сы-вөсна бур турун і оз вермы
быдмыны нур му-вылын. Сїз-кө, мед-војдөр колө
нуөдны, кыскыны нур-муыс лїшнеј васө. Нурис-
кө ічөтк, сөг быдөн агныс вермасны нуөдны лїш-
неј васө. Канава-кө кодјан—регыд кыскас сөг
лїшнеј васө. Нурис-кө ыжыд, секі сы-дїнө ков-
мас богтгыны обществодн, секі колө еща мөд-но-

гөн-һин мөвпыштлыны. Мед-воэ колө шыагны Вiзму уж нуодан јукөдө, меым ескөн сiјө ыстiс һур мусiнсө видлавны да төдмавны шогмана-ног-сө һурлыг төдыг мортөс, спетсиальiстөс—лугово-дөн шусө лыбө культуртекнiкөн. Сiјө сiз-жө вiг-талас гырыс-ө канавајас колө кодјыны, кущөм

дренаж керјыс.

турун космөм-бөрас быдтыны да мукөдтор. Лугово-д-кө шуас һурсө шогманаөн костыны, сек колө Вiзму уж нуодан јукөд-пыр-жө чукөстны һур костыг спетсиальiстөс—гiдротекнiкөс. Сiјө вөчас план (ужпас), iндас кытi да кыҗi колө нуөдны канавајас, жуждасө i пагтасө налыг iндас да ар-талас дона-ө тајө ужыс сувтас. Татөг уж-бердө кутчiсны һекор оз ков: воэыв ужсө да һурсө төдмавтөгыд вермас став трудыс вошны вешшөрө.

Та-бөрын план-сертi заводiтөны кодјыны канавајас.

Ыжда-сертiыс канавајас овлөны: 1) јур-канава—рочөн магiстралөн шусө; тајө канаваыс став ваыс һур-вылыг летчө шорө-лы, јуө-лы, тыө-лы;

2) бокыса ва чукӱртыс, посӱдӱжык канавајас, ва-
јӱдӱны јур-канаваӱ; 3) посӱи канавајас-костыоја-
сӱс вајӱдӱны бокса канаваӱ, рочӱн стрелкаӱн шу-
гӱны.

Канава лыдыс, налӱн жужтаыс да пагтаыс
вӱчгӱ сы-гертӱ, уна-ӱ колӱ нуӱдны васӱ.

Нур костӱгӱн лыдыфӱны: канава нур мусӱ вер-
мӱ костыны 20 метр-пагта ӱтаргаӱ да 20 метр-
пагта мӱдаргаӱ, сӱкӱ посӱи канавајас (стрелкајас)
колӱ нуӱдны мӱда-мӱдгаӱныс 40 метр-коласӱн.

Канава нуӱдны поӱӱ и ӱе ӱтӱ воӱ. Первој во-
нас поӱӱ нуӱдны јур канава, мӱд онас ва чу-
кӱртан канавајас, којмӱд онас и костан канава-
јассӱ.

Прӱстеј канава шугӱ вогса канаваӱн, вӱчӱны
мукӱд и гуга канавајас. Тацӱм канавајасыс мӱд-
ногӱн шугӱны дренажӱн. Канава кодјӱм-бӱрын,
пыдӱсас волсалӱны сещӱмтор, код-пыр егкӱн вер-
мӱс летчыны-вӱзывтны ва. Волсалан торсӱ (рочӱн
шугӱ ашӱнӱн) поӱӱ вӱчны нӱрјыс, пощкыс, тӱс-
кыс, гӱрбылыс, иӱјыс, мыјыс донтӱмжык да кок-
нӱдӱжык да матынжык. Став тајӱ ужыс прӱмернӱ
сувтас 50—100 шажтӱн быд гектар площада. Ког-
тӱм-бӱрын ковмас гӱрны-пӱновтны да первој во-
јасас кӱзны сетчӱ наӱ, бӱрын-нӱн шогмас кӱзны
турун.

Артыштам мыј дон сувтас став ужыс вӱчны-
кӱ ставсӱ гӱм-вылӱ медӱн да коланторјассӱ нӱб-
ны ӱтӱ гектар (дегаӱн) пагтаӱ;

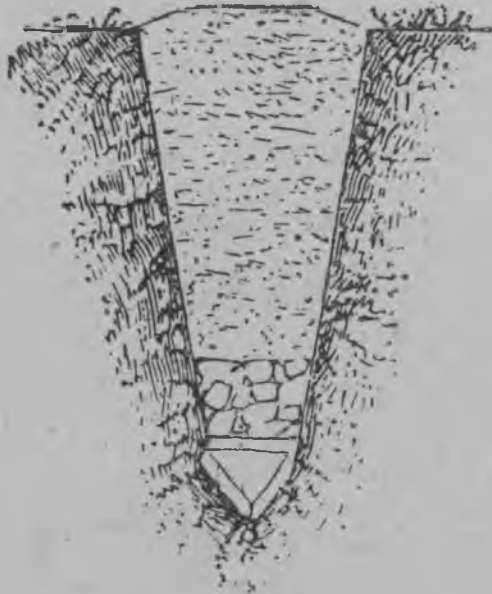
Гектар-вылө:

1. Мед-воҗ культуртекнӱклӱн вӱдлалӱм . . . 50 ур.
2. Пӱдро-текнӱклӱн арталӱм-ужҗас . . . 1 ш. 25 ур.
3. Канаваҗасӱн коҗтӱм 40 ш.
4. Лӱп весалӱм да мыр бертӱм . . . 60 ш.
5. Гӱрӱм уж 35 ш.
6. Пӱновтӱм (рондальӱн 3-ыӱ) . . . 25 ш.
7. Вынгӱдӱм 30 ш.
8. Мед-воҗҗа кӱзӱм 15 ш.
9. Кӱзӱа ӱдралӱм 14 ш.
10. Мӱд воын тулысын гӱрӱм . . . 18 ш.
11. Пӱновтӱм 13 ш.
12. Мӱдпӱв ҺаҺ-пӱлӱс кӱзӱа-кӱзӱм . 15 ш.
13. ӱдралӱм 14 ш.
14. Коҗмӱдыг гӱрӱм 12 ш.
15. Пӱновтӱм 9 ш.
16. Вынгӱдӱм 30 ш.
17. ҺаҺ кӱзӱакӱд турун кӱзӱм . . . 42 ш.

Ставыс . . 373 ш. 75 ур.

Татыӱ мӱ адҗам, кутчӱоньтӱ-кӱ таҗӱ ужӱ, Һеу-на ковмас сӱм: кӱҗдыс-вылӱ, вынгӱдантор-вылӱ, кушӱм сурӱ кӱлуҗ-вылӱ. Сӱм поҗӱ ужӱзӱн богтны, сӱмын ужӱзӱ мынтан строксӱ колӱ лӱсӱдны рӱщцӱг-сертӱ. Лыҗҗӱны коҗтӱм Һур-пӱ кутас кӱзӱаҗӱнлы пӱльза сетны прамеҗҗыккӱс сӱмын во 5-8 мыҗтӱ, сӱмтӱ та-вылӱ сетӱ ужӱзӱн сельско-кӱзӱаҗ-ственеҗ банк,

Öтка крестаналы банк вермас оöмтö и не сетны, лбö сетас мед-бöрын. Мед воç сетö артельлы, тöварішществојаслы. Јöзыд оз сöмын гөм богтөм-вöсна артельтчыны тöварішществоö. Артельтчыны

дренаж ізюө.

лоö и сы-вöсна, нурыс абу öтка крестанінлөн, а став обшестволөн-да сїјөн. Сегга-öд нур канава-сö (магістраль) мукöд-дырјі ковмывлö нуöдны мöд обшество му-пыр, секі и сїјö мöд обшествосö щöщ колö чукöстны артельтчыны. Кымын ыжыд лоö костан нурыс, сымын донтөмжык сувгас быд гек-

тар
ш
тö
жö

мö
тö
өн

Н

ö
а
т
с
в
р
л

тар ув когтөм. Ыжыд Һурјас-вылын ужалöны машинаөн—тракторјасөн. Тракторөн уж сувтö дон-төмжыка. Һур-вывті тујјас вöчны артельөн бара-жö буржык.

Сöмын төварішществоö артельтчöмөн позö бур-мöдны мјан васöд іна шыблöс му-вјјас. Сöмын төварішществоö артельтчöмөн позö кокнїда вјјму-өн паскöдчыны.

II јукöд.

Кущöм вјјму бурмöдан төварішче-ствојас овлöны.

Вјјму бурмöдан төварішществојас рочөн шу-оöны „мелиоративные товарищества“. Быдсама артельтчöм дыр-кежлö, вјјму бурмöдан-ради, шугö тақикөн. Сіқ-кө артельөн мујас-вылö кујöд петкө-дөм, лїбö гөрөм, оз поз шуны мелиоративнеј тө-варішчествоөн. Кујöд му вынсöдö-бурмöдö регыд-кежлö, нöшта-на і рöскöд Һекущöмöс оз кор. Мелиоратсїјаөн-жö шугö сöмын сещöм уж, кодї пөр-тö шогмытöм, шыблöс Һур мујас, лїбö ізја мујас—дыр-кежлö строкөн шогмана бур муö. Тајö уж-нуöдöм-вылö колö і сöм, мукöд-дырјї—вель уна, дај другөн оз вешты ужсö нї гөмсö. Мелиорат-сїјаөн мї вермам қикöқ вежны мусінсö да і быд-манторсö. Мїјанын: Һур когтöм, важ, Һищкалөм вјјјас вьл-пöv турунгöдöм, пöскöтїна бурмöдöм, мујас-вылыö із чукöртöм, мыр бертöм му вöчїгөн,—

ставыс тајо кутас шуыны мелиоратсијаөн. Өткөн ташом ужо кутчоны ферт-жө оз шогмы. Артельон кокчиджык нөшта-на і буржык. Мукөд ужжассө сөвсем-нын оз шогмы нуодны өткөн. Кызи воцин шулим-нын, мелиоратсија—сецөм уж, кодөс өти воө не нуодны, сиз-кө артельы колө куцөм-кө indöd, медем егкө ужыс оз торкы, да пыр воцө мунис. Сецөм уж нуодан indödcö сетө артельы мелиоративней товаришестволон устав. Быдөн, кодяс өтутчасны, вөчоны ужсө устав-серти. Уставас пасjöма унатор: куцөм-ногөн уж нуодны да мыжжык быд пырыгы колө төдны уж-кынзи. Мөд-ногөн-кө уставыс закон-код-жө.

Кысаң заводитны тајо ужсө?

Мелиоративней товаришество колө лөгөдны төлкөн, мөвпыштөмөн. Колө сизі лөгөдны, медем быд морт, шленө пырыг зев бура мөвпыштөмөн гөгөрвоис ставсө, воцын уставсө, бөрын і ужсө. Мөвпыштны колө лучки і сы-жылыг, медем, егкө, бөрын зык ни ког оз ло. Кыз-сурө, бура думышт-төг артельтчөмыд бөрыннас омөль лоө. Со, Мөс-куа кар-улын вөли сецөмтор: өтутчисны нур когтыны, когтисны бура, гөрисны да көзисны вика-турун. Вика-турун пунктисны да і мөвпалөны кызи сижөс јукны: коді шуө јукны сојыг-лыд-серти, коді паж-вылө, коді кызи. Нурсө когтыны бөгтөмаөг сөмсө банкыг ужјөзөн. Төлкажык јөз зыроны мынтыны прөчент донсө турунөн. Кутөмаөг зычитны, уна воштөмаөг та-вылө вој-лун, бөрын ту-

рунсö вузалöмаöг-жö да ужжöз прöчент мынтöма-
öг. Та-куча со і öнöз-на овлöны ньелучкїяс. Сїз-
кö і колö бура воэыв мöвпыштны тöварїшще-
ство лöгöдöм-жылыг да сöмын секи-нын устав-бер-
дö бостчыны, кор ставыс бурөн окофїтчас воэын
отсавны тöварїшществолы.

Устав-ныга позö суэодны быд візму уж нуö-
дан јукöдыг, агроном-пыр лїбö мöд-ног. Бур ез-
кö вöлі, уставсö-кö лыфдїгөн щöщ сени лöö аг-
роном.

Уставсö лыфдыны колö нöжжөн, бура. Быд
гöгөрвотöм-ін колö лүчки тöдмöдны, быдöнны
јурас бура зујны. Уставыс-öд закон, код-гертї
ковмас овны уна во, воэыв сы-жылыг колö јон-
жыка мöвпыштны.

Öтувтчыг јöзлы ветчö отсöг.

Вїзöдлам, кызі отсалö сöвет власт мельора-
тивней тöварїшществоö öтувтчыг јöзлы:

1. Вїзму јуклїгөн му-вїззыс, кодöс бурмöдїс
тöварїшщество, оз јукгы, лїбö общество-кö бостас
сїјöс јуклыны—мынтö тöварїшществолы став веш-
тытöм рöскодсö.

2. Кујїм во чöж мельоратсїјаөн бурмöдöм му-
јас лїбö вїзјас (уж помазöм-бöрас) вот-улö оз
пырны.

3. Кык во-чöж вот-улö оз пырны вїзјас да
еновтлöм местајас, кытчö весалöм лїбо выль пöв
гөрöм-пїньовтöм-бöрын кöзöма турун.

4. Меліоративней төварішществојаслы візму паскөдөм-вылө сетгө ужјөзөн гөм 10 во-кежлө. Сетгө вөлөстувса ісполкомјаслы 3 прөчентөн во-кежлө сетөм гөмыг.

5. Меліоративней төварішществојаслы, колкоз-јаслы-моз, җемлеустројство-дырји візму јукгө пер-вој очеред дон босттөг.

6. Му местасө бурмөдөм-выло візму јуклігөн, корөны-кө унаөн, мед воҗ сетгө меліоративней тө-варішществојаслы.

Тажө отсөгсө колө корны Візму уж нуөдан јукөдө (Узем, либө Объем управленьнеө) гижөдөн шыөдчөмөн. Вөлөстувса ісполком да агроном сет-чө пасјасны, мыј бурмөдөмыс збылыг вөчөма.

Мукөд-дырји, ошкана-кө төварішществолөн уж-ыс, ісполком сетө нөшта-на і преміја, деңгаөн либө колан машінаөн.

III јукөд.

Устав-јылыг төлкујтөм.

Тажөс лыдфигөн колө өтпырјөн лыдфыны ме-ліоративней төв-волыг уставсө. Воҗин шулім-һин, устав-һыгасө колө бостны візму уж нуөдан јукө-дыг.

Видлалам уставгыс став ставҗајассө торјөн.

1 статья. Татчө, көн гижөдыс абу, прөстө чут-јөдлөма (воҗын сещөм-жө чутјөдлөмінјас лоөны) колө пасјыны:

1). Нѣмсѡ тѡварішществоуыслы. Нѣмсѡ колѡ бостны жеңыѣкѡс, шуам-кѡт: „Ыжыд нур“, „Пѡрѡм нур“, „Когтыс“, „Воѡѡ“, лыбѡ ветны нѣмсѡ ѡеревѣакѡѡ ѡтгама: „Лѡзымса“, „Порубса“, „Парчѡгса“.

2). Пасѣыны кымын сѣкт лыбѡ вѡлѡет пырѡны тѡварішществоѡ, кущѡм уѣздувса да ыжыд каруvsа (областувса).

3). Кытчѡ індѡ тѡварішщество паѡерасѡ правленъеыслы, кущѡм сѣктѡ.

2 стаѡѡа. Татчѡ колѡ гѣжны мыжык кѡсѣѡ тѡварішщество вѡчны „нур когтыны (гѣжны кущѡм нур) лыбѡ бур пѡскѡѡіна скѡтлы лѡсѡѡдны, лыбѡ вьль вѣзму вѡчны, лыбѡ важ мусѡ бурмѡѡдны“, сѡмын пасѣыны бура урчѣтѡмѡн местасѡ.

3-4-ѡѡ стаѡѡа. Танѣ „а“ шыпасѡн пасѣѡма, мы мукѡѡ ужсѡ тѡварішщество вермѡ нуѡѡдны ас-наукнас, меѡым егкѡ зык-пѡнда уж сувтѡм ез всв (обязательный порядок). Шуам сѣѣі: тѡварішщество когтѣс нур, лѡсѡѡѣс бур вѣѣ. Кымынкѡ во-мыгѡѣ ковміс канаваѣас весавны (кыскѡѡыс ез ло). Ужыс ыжыд, вѣѣ-куѡалаыс канаवासѡ колѡ весавны ѡтпырѣѡ. Секѣ правленъе чукѡртѡ общѣѣсѡбранъе да сѣѣѡ шуѡм-герѡѣ ужѡѡѡ ѣѡзѡс, шленѡ пырѡм ѣѡз-когтыс ѣкеѡѡ ѡз вермы ѡткажѣтчыны ужыѡ.

5 да 6-ѡѡ стаѡѡа. Таѣѡ стаѡѡа шуѡ сѡмын сыѣылыс, кор тѡварішщество паскыда кѡсѣѡ нуѡѡдны ужсѡ, шуам—кѡсѣѡ когтыны зев ыжыд нур. Јурканаवासѡ лыбѡ мукѡѡ канаваѣас ковмас нуѡѡдны

нөшта-і јөз му-вывтї, заводса-лы, совхоз-лы, мөд төварішществоса-лы, коммунаса-лы мујас-вывтї. Се-кі-і најө сіҕ-жө вермасны пырны меліоратівней тсварішществоо шленө-пајө.

7 da 8-öd стаҕта. Та-герті төварішщество вер-мө лөгөдны аслыс машинајас, керкајас да мукөд-пөлөс колан көлуј. Лыбө вермө лөзөдны мелыча-јас, заводјас, вермө уждыгны, көсјыгны лөгөдчө-мөн кодлыкө мыжкө керны-лы, суҕөдны-лы лыбө уж-јөзөн гетны гөм. Ужјөзсө-кө срок тырөм-бөрын оз мынты, сек өтвет кутө аслас овмөснас. Овмө-сыс-кө оз тырмы ужјөзсө мынтыны, секі быд шлен нөшта - на мынтө сы - мында, мыјда көсјысө өтвет кутны 22-öd стаҕта-герті.

9-öd стаҕта. Тані шуөма, мыј пајө пырны вермөны торја јөз, арҕелјас, төварішществојас. Совхоз-кө щөщ пырө, сек татчө содтыны, щөщ „советскеј көҕајство“.

10 da 11 - öd стаҕта. Быд төварішществоса шленны, көҕ сіјө і пуктас кык-кујим лыбө унжык пај, гетгө өті гөлөс. Оз поҕ выјөз пајсө асгыд гетны рөдһалы. Көҕаіныс-кө оз лок собраһне-вылө, сек гөмын көҕајкаыслы гөлөс сетгө. Арҕель-лы, коммуналы, төварішществолы сетгө сымында гөлөс, уна-ө шуас гетны обшчей собраһне. Гө-лөс лыдсө поҕө лөгөдны му-герті: коммуна-ар-ҕельлөн-кө уна муыс гурө меліоратсіја улө, сылы вермас обшчей собраһне гетны і унжык гөлөс.

Стаҕта 12 da 15-öd. Тані висталөма кыҕи пыр-ны төварішщест. шленө. Віҕөдлыны сө мыјјас-вылө;

1) Шленё пырігөн колё сетны шыөдчөм (гіжөд, рочөн шуоны--зајавленьне), петігөн сізі-жө гіжөдөн шыөдчөм, а не кывјөн шыасөмөн.

2) Өтвет кутөм-јылыг сізі-жө колё бостны быдөнлыг-кабалаөн шыасөм. Прөста кыв бостөм өтвет кутөм-јылыг оз ло тырмана. Правленьнелы мөдыг гашкө ковмас суд-пыр перјыгны, а гіжөда шыасөм-кө оз ло, судыд төварішществолы вермас өткажітны.

3) 15-өд статъаын пасјөма — төварішществоө быд выл-пырыг мед төдө воэвыв — төварішществоса воэда ужыг сіјө щөщ кутас өтвечайтны. Шуам, төварішщество нөбіс машина, сөмсө нөбныс бөг-төма ужјөзөн банчыг. Нөбөм-бөрас шлен лыд со-діс. Ужјөзсө мынтыны лоө ставыслы важ шлен-јаслы і вылјаслы.

16 — 21-өд статъаөдз. Тані төварішществоыг петөм-јылыг. Шуөма: петны век поэө, ас вөлаөн-лы, собраңне шуөм-герті-лі, сөмын аслад участок-вылын нөшта лоас-жө ужсө нуны меліоратівнеј план-герті-сө. Кулыгөс кірітөны шленыг, сөмын воэө сы-пыффи ужсө нуөдө сіјө, коды вужіс ку-лыгөлөн овмөс пайыс.

22-өд статъа. Тан зев ыжыд тор-јылыг шуө-ма. Бостам прімер: төварішществоө өтувтчөма 300 морт, пайсө пуктісны 10 шайтөн. Чукөрміс 3.000 шайт. А ужыс, шуам, план-герті корө 6000 шайт; сіз-кө налөн нөшта оз тырмы 3.000 шайт. Тајө сөмсө төварішщество вермас ужјөзөн бан-кыг бостны. Банк вермас өөм сетны сөмын секі,

кор уждыгымыжкө вермас закладуҗтны. Өткөн җерт-жө 3.000 шаҗт-вылө закладө җекод оз вермы җинөм пуктыны, а 300 керка журыг вермас і чукөрмыны сымындаыд. Быд керка журыг-җин шуам оурас мыҗ закладө пуктыны 20-30-50 шаҗт дон. Та-җылыг общеҗ собраҗне-вылын і колө өөрҗитны да шуны уна-ө өтвет вермас кутны төварішество банк-воҗын уждыггөн. Пасҗыгө татчө җе сіҗө уна-ө закладуҗтас быд морт, а пасҗыгө уна-ө паж-кынҗі быд пырыглы лоас өтвечажтны шуам 2, 3, 5 мында пуктөм паж-герҗыс: 2 мында-кө— 20 шаҗт-дон (10 шаҗта кө пажыс) кутас өтвечажтны, 3 мында-кө— 30 шаҗт-дон да сіҗі воҗө. Та-герҗі-і банкыд сетө ужжөзөн гөм. Мельоратсіја уж нуөдігөн оз ков повны уна өтвечажтны уна көсҗы-гөмыг, таҗө ужҗыс өтувтчыг жөзлы убытка оз ваҗ— повны сыг җинөм. Вермөны-кө өтувтчыг жөз унҗык дон көсҗыгны өтвечажтны, сымын бур, сымын озҗык ло становка ужҗыг да гөмыг. Мөдарө-кө колө таҗі шуны, унҗыкыг төварішествоын убытка овлывлө җельучкі ужнуөдөмыг. Овлывлө, прав-ленҗесажасыс жулывлөны, картіавлөны паж гөмсө, лібө уждыггөм гөмсө, лібө кущөмкө-ногөн обще-ствольо гөмсө гугавлөны, лотаҗтөны.

23-өдөань да 25-өз. Таҗі вгталөма, кодкө-кө төварішествоыг петас, лібө пажсө бөр богтас, сіҗө мельоратсіја уж ештытөҗыс щөщ мукөдыскөд өтмында өтвет кутө, шуам, убытка-кө лі мыҗ-лі-кө лоас. Таҗө лөгөдөма сіҗөн, медым ескө уж-бер-дө-кө кутчөгөма-җин (мельоратсіјаыд-өд зев ыҗыд

уж, другон, өтi воон сiјос не вочны), медым ез-
кө jöзыс (шленјас) ез пышјавны өтi-өтiөн да ме-
дым ескө ез шыбытны став ужјөзсө да ужсө еща-
жык jөз-вылө.

27-сан да 36 статьяөз вiсталома, кызи төва-
ришество лөсөдө асгыс ембурсө (гөм-лыдөн).
Став гөмыс төварішестволөн чукөрмө: 1) Быд
выл пырыг төварішествоө гетө пыран гөм
(вступной взнос); 2) пырөм-бөрас пунктө асгыс
пajсө (гөмөн-жө); 3) общеј собранье шуөм-гер-
тi шленјаслыг чукөртөм гөм; 4) задаткi, шуам,
вермө-кө төварішество вузавны мыјкө асгыс
бокө (турун-лы, iзас-лы, көјдыс-лы, с. в.); 5) отсөг гөм
(мукөд-дырјi вiзму уж нуөдыг јукөд гетө гөм тө-
варішестволы бура уж нуөдөмыс); 6) ужјөзасөм
гөм; 7) штрап гөмыг (штрапсө лөсөдө общеј
собрание, шуам, вермас шуны штрапујтны көза-
вылө скөт лежөмыс); 8) мукөд-пөлөс төварішце-
ствоө локтан гөм, сөмын колө возвыв төдны кыг-
мыј вермас төварішествоө локны, да сы-јылыг
пасыны уставө.

Пыран гөм колө лөсөдны iчөтжыкөс, а пaj
колө, кызи возын вiставлiм-нiн, урчiтны ыжыд-
жыкөс. Пaj да пыран гөм почө лөсөдны не быт
сөмын гөмөн, почө урчiтны нөшта-на-i мукөдтор-
јөн, шуам, ужалан көлујөн. Буржык дерт лоас
гөмөн бозтны, лiбө* гөль jөзөс ужөдны сы дон ар-
тельнеј уж-вылын. Донсө лөсөдө правление, вын-
сөдө общеј собранье.

33-öd стаътаын шуома, мыј төварішществолөн вермас лоны нөшта-на-і заптөм гөм, кызі шугө „запаснеј капитал“. Тајө гөмнас төварішщество вермыны кутас кусөдны убыткајас, лөбны-кө. Тајылыг скод-вылын јона колө горһитны да шуны лөгөдны заптөм гөм. Лоас-кө зап. гөмыд, век-ын поъас сіјөн кусөдны убыткатө, а оз-кө лө заптөм гөмыд, секі убыткатө тупкыны бара лоас гөм чукөртны быд паж журыг.

Заптөм гөмыс-вылө колө 20 прөчент (быд 100 шајтыг 20 шајт) торјөдны барышјасыг (прібылјасыг), сөмын буржык егкө вөлі лөгөдны сізі: 20 шајт быд 100 шајт барышыг торјөдны запаснеј гөмө, да нөшта - на төварішществоө быд локтан гөмыг торјөдны кымынкө прөчент. Шуам, первој лібө мөд онас көзөм-бөрын ідралісны паж-шцікјас бобөһаһ турун, лібө віка турун, лібө мукөдтор. Сег і поъө запас гөмө шуам богтны 1 лібө 3 пудјөн паж-вылө. Чукөртны сіјө турунсө да вузавны, донсө ставсө пуктыны запасө. Зап. гөм буржык ферт төварішществолы віңны банкын, лібө сы-дон богтны воана зајом облігатсіја.

35-öd стаъта шуө, төварішществолы поъө скод-вылын сің-жө шуны мукөд-пөлөс .мог-вылө гөм лөгөдөм-јылыг. Шуам, школа стрөйтны лібө кодөскө велөдчыны ыстыны. Лібө-жө мыјкө бур-тор вөчны. Тајө гөмсө,—көв і төварішщество туп-кас ассыс ужсө,—оз јукны паж-вылө, а віңоны сет-чө мыј-вылө вөлі гөмыс чукөртөма.

37-саң да 38-өз. Тајө стаҕҕајасас шубма кы-
қи да кытчө воштыны барыш либө мөдарө-кө, кы-
қи мездыгны убыткаыо. Барыш, ҕерт, регыдөн,
во 5-7-ыо воҕ, оз ло, а убытка вермас лоны ре-
гыд, пырыг-пыр-жө заводитөмсаң: сөҕлас-кө оз
ло шленјас-костын, да правлеңне-кө омөла ку-
тас нуөдны ужсө да ревиҕионней комиҕеја-кө оз
кут бура да частөжык видлавны правлеңнелыс
ужсө—зев регыдөн і вермас тащөм омөлык ужыд
төварішществоөс вајөдны убыткаө. Тајө 38-өд
стаҕҕаас і шусө, мыј секи пажщікјас өтвет кутө-
ны банк-воҕын асланыс 22 стаҕ. көсјыгөм-герті.

39-өд стаҕҕа. Төварішществолыо ужсө лөгөд-
ны да нуөдны бөрјөны правлеңне да ревиҕионней
комиҕеја. Көҕаиныс став уж-вылас—общцей соб-
раңне. Общеј собраңне шуөм ужјассө нуөдө
правлеңне, общеј собраңне шуөмјаслы паныд
некод (пајшщік-пыыс) оз вермы мунны. Коді оз
кут кывзыны, сіјөс правлеңне штрапујтө (57-өд
стаҕҕа-герті). Сы-вөсна колө быд шленлы воы-
ны общеј собраңне-вылас, кор чукөстасны, да
төлк-ладө лөгөдны. Правлеңнеө бөрјөны 3-5 мор-
төс да 2 каңдатөс. Правлеңне бөрјыгө 1 во-
кежлө мед уна гөлөс лыд-герті. Татчө колө бөр-
јыны төлка, прамеј јөзөс.

Правлеңнеө зев окота-пырыс мукөд-дырјі пы-
рөдчөны озыр јөз (кулакјас). Налы не-сецөм око-
та ужсө нуөдны, кущөм окота пукыны сетчө да
өварішщество-сајас ҕепзөмөн вотыо мездыгны,
таслыныс бура нималөм перјыны.

Најо окотаыг бозтгёны ужсё нуёдны мынты-
төг (жалованъетөг). Сёмын та-јылыг јона колө
мөвпыштлыны. Оз ков правленьёеө пукгёдны
ужалыёјасёс дон мынтытөг,—сизнад правленьёеө
оз пыр гёль крестанаыд, коді егкё і ужсё вер-
мас нуёдны да і рафејтё сјјё ужсё. Колө бөрјы-
ны сецём мортёс, коді егкё верміс сјјё ужсё гё-
лёмыс нуёдны да мынтыны сылы, мед сјјё тёж-
дыотөг вермас ужавны.

Бур ужалыёјас правленьёеын овлёны ущітел
да агроном. Сёмын агрономлөн овлө ужыс сы-
төг-нын вель уна, дај агрономёс ужсё лёсёдны і
сиз поёө век чукёстны. Уж нуёдыёјаслы уждонсё
колө лёсёдны всёзыв, бөрјытёчыс-на.

Правленьёе ас-костас бөрјё предгедательёс.

40-56 өд статъајасын шуёма мыј колө вёчны,
да мыј вермё вёчны правленьёе, куцём права
сылы сетёма законён.

54 статъа-герті поёө правленьёеёс лібё торја
шленјасёс сег чёвтны, омёла-кё кутасны ужсё
нуёдны. Унаыг овлө, правленьёеын предгедатель
ётнас кыз ужсё, фелёсё і лёсёдё, шуам: дон лё-
сёдё ужыс, лібё ас-наук-герті нёбалё ужалан кё-
луј да мукёдтор. Сизі уж нуёдны оз поё. Колө
ужнуёдём-вылас став правленьёегаң сёглас, сег-
са колө сы-јылыг гижавны постановленьёе-нигаё
да гижёдны став шленсё правленьёеыс. Мёда-
рё-кё—сизі верман вескавны судё. Тајё ужыс абу
шутка, абу ворсём, — колө зев лучкі нуёдны, —

бура собранье нуодны да собраньелыг нуомсö гїжавны протокол нїгаö.

Уждыгїгөн банк воэыв ыстö тöварїшщество-лыг ужсö відлавны асгыс інструкторöс. Інструк-тор медвоэ візöдлас ставыс-ö правленьнеын луч-кі, сөгга тöдмалас збылыг-ö кутчїгöны јöзыс (да куцöм јöз) уж-бердас. Тöдмасöм-гертї-ї банк ге-тö тöварїшществолы ужјöзөн сöм.

Інструкторыд мед јона вермас тöдмагны тö-варїшщество ужнас сöмын общеј собранье про-токолјас-гертї лїбö правленьне протокол-гертї. Шуам, общеј собранье-кö чукöгмылö шоча, лїбö собранье-вылын вöлöма сöмын зык—Інструктор вермас-нын тöдны, мыј јöзыс тöварїшществоын оз кöсјыны збылыг кутчїгны уж-бердö, дерт, му-кöд-дырјыс собраньесö чукöртны зев сöкыд ов-лö, вывтї уна шленыс-да. Секї позö лööдны сї-зі: быд рајоныг 10 морт-пыг, лїбö быд 5 морт-пыг бөрјыны уполномоченнејјасöс. Кызі і арта-лöма 57-68-öд статъајасын. Воэыв правленьне нуöдö собраньејас быд рајонјас дас шлен-пын. Сы-бöрын сөгга чукöртö уполномоченнејјасöö об-щчеј собранье-вылö. Бөрјöм уполномоченнејјас общеј собранье-вылын ас-рајонса собраньелыг шуöмјассö нуöдöны. Уполномоченнејјасö позö бөрјыны сїктөн-сїктөн. Најö сөгга общеј сөб-ранье-бöрын бара чукöртлöны ас рајонса соб-ранье да вїсталöны ставыслы кызі шуїсны вöчны.

69—78 статъајасын вїсталöма мыј колö вöчны ревізіоннеј коміссїјалы. Унжыкысö рев. коміссїја

сöмын вiдлалö гöмсö, кассасö тöварiшществолыг да мукöд-пöллöс ембурсö, кöлуј да мукöдтор. Татчö колö шуны, мыј тақi оз поç. Сылы iколö вiçöдны правлeннeса став уж-вылас: лучк -ö нуöдöны, став шлeныс-ö правлeннeас ужалöны. Качалас-кö кушöмкö нeлучкi, пырыо-пыр-жö сылы колö шыагны правлeннeö, меым омöльтор ез артмы. Правлeннe-кö оз кут кывзыны—ревiзион-ней комиссија вермö чукöртны общeј собрaннe да сeни вiставны. Быдтор-јылыг шуöмјас рев. комиссија сiçi-жö гiжалö протокол нiгаö, кыçi правлeннe.

73-öд статья. Тани первојја куш инас (гiжтöм инас) колö пасјыны—коржык ужсö заводiтны да кор понавны, индыны војассö. Мијан буржык тани пасјыны ужалан кадсö мај 1-ј лунсаң локтан вога да апрель 30-öд лунöç, кор став ужјасыс понагöны, турун пуктас-быдтас тöварiшществолөн вузалöма, оöм чукöртöма. Ужпассö (плансö) гожöм-кежлö вöчö правлeннe воçжык, меым колас кадыс гожга ужсö лöсöдны. Мöд куш инас колö пасјыны, коржык правлeннeлы вöчны вогöгöр вöчöм уж-јылыг горни (отчот) общeј собрaннe-вылын. Сроксö индыны колö сещöмöс, мед воçа отчота горныс ез вöv вывти регыд уж заводiтöмгаңыс дај мед ез вöv 16 тöлыгыс дыржык, уж-јылыг вiсталан мед-бөрја строкыс лоас, воçын пасјöм ужалан кадыс.

78-öд ствtтaö пасјыгö—кушöм кывјөн кутас нуöдчыны гiжöд.

79— 88-öd стаъта шуө куцöм-ногөн төварішчество вермас кусöдны ассыс ужсö. 79-öдын шуöма мыј-понда вермас төварішчество кусöдны ассыс ужсö.

Öтувтчöмыс-кө төварішчествоö ез лучки-ногөн ло, сек воыг воö пажщик лыдыс кутас чінны. Њоль пажщик-кө сöмын колö, секі төварішществосö устав-гертї кусöдöны. Кустöзыс колö, ферт, вöчны сїзі, медым егкө төварішществолөн ужыс бөр воггас, медым егкө бөр пырас пажö унжык морт. Колö корлыны агрономöс, луговодöс да інструкторöс, медым егкө најö төдмасісны ужнас да колана-кө ужыс, јöзсö вылыг бөгтөгöдісны öтувтчöм-вылö да вылыг лөгöдны ужсö да помöз нуöдöм-бöрын вöлыг мунісны.

Төварішчество-кө оз во-мыстї заводт ассыс ужсö, сїзі-жө лыфдыгө кусöмөн; сїз-кө абу-на сылы пöра уж вогтыны.

Торјөн (1 пунктын) нöшта пасјсма, төварішчество став уставсö ештöдöм-бöрас вермас-кусöдны ассыс ужсö, сöмын сек оз ков термагны öдјөнжык чөвтчыны.

Мукöд-дырјї овлö сїзі, ужыс ештас да јукласны бурмöдöм мусö да сы-бöрын пырыг-пыр-жө і кусöдасны төварішществосö. Тақинад абу лада, і со-мыј-понда: төварішчество-кө, шуам, коөтїс нурму, сені-öd колöны канавајас, вöлатујјас, посјöd-јас да уна мукöдтор. Став стрöјбаыс корö, медым егкөн кодї-кө сы-гөгөр вїқöдіс, зонталіс. Медым егкө і скöt ез жугöдлы канавајассö, көқајас да

мукөдтор. Кокнїджык-жө, ҕерт, лоө ставсө тајос вөчны да став вөчөм уж-вылас көҕајинавны Һе өткөн-өткөн, а бара-жө өтув, правленьне-пыр. Сіҕ-жө буржык өтув вузавны лишнеј турун лоө-кө лїбө өтув паккөдны скөт лыдтө.

89-сань 90-өҕ. Шуөма, чукөртчас-кө тырмө-мөн общеј собраньне, поҕө шуагны сек устав содталөм-јылыг, мөд-ногөн вежөм лїбө лөгөдөм-јылыг. Та-јылыг вежлалөм, лөгөдөм-бөрын колө јуөртны Обл. віҕму ужнуөдан јукөдө. Сені відла-ласны да јуөртасны поҕө оз сіҕі лөгөдны.

Мед-помас устав ыгаас, кушінас, колө пасјы-ны мыј-кө оз-ө ло нөшта-на содтөд.

III јукөд.

Өтувтчөм лөгөдан собраньне.

Устав відлалөм-бөрын, кор сіјөс пажө пырыг-јас ставыс кугасны-нын лучкі гөгөрвоны, чукөрт-төны собраньне. Собраньнесө рөчөн шуөны „органи-зационное собрание“. Сен чукөртчыгјасыс төл-кујтөны лөгөдны абу тащөм төварішществосө. Лөгөдөны шуөм-бөрын, лыффөны кымын морт гїжөбө төварішществоас. Гїжгасны-кө кык којмөд јукө-ныс сїктыг, сек гїжгытөг Һекөд оз кол. Закон-герті, сїктын-кө лөгөдісны төварішщество да 2/3-ыс-кө сетчө гїжөіс, секі 1/3 коҕасыслы быҕ лоас гїжгыны, нөшта-нын налөн-кө муыс лїбө віҕ-ҕыс щөщ сурө мельюратсіја-улас.

лаліс да вігталіс поѣ оз ужсѣ заводітны. Шы
ѣдчѣмсѣ гіжѣны таѣкѣн:

**Облаѣтувса Віѣму уж нуѣдан јукѣдса Кооператівне
јукѣдѣ.**

Кѣтыбѣжса (Сыктыв у., Ѣ
ленеч вѣл.) Меліоратівнеј тѣва
рішщество лѣѣдѣејассаѣ: Попов
Іван Івановічсаѣ, Попов Петр
Івановічсаѣ, Полін Петр Петро
вічсаѣ, Попов Ѡлѣксан Максі
мовічсаѣ да Петров Іван Јако
вічсаѣ.

ШЫ Ѡ Д Ч Ѡ М.

Такѣд шѣщ ыстам: 1) кујім ѣткоѣ устав Кѣтыбѣжса меліоратівнеј тѣварішществолыс; 2) план керѣсув нур мулыс; 3) ужнуѣдан план; 4) ескѣданпас мыј мі, вітнаным, кутан бѣрјысан права да Віѣму уж нуѣдан јукѣдѣс корам вынеѣдны мѣдан планјассѣ да уставсѣ регістрірујтны.

Уставсѣ, відлалѣм-бѣрын, міжанлы ытѣј Вѣлѣѣтувса Іс-полком-пыр кодкѣ-нім-вылѣ.

Тѣлыс, лун, во.

Севса вітнаныс аскінас кырымасѣны.

Кырымасѣмјассѣ сельсѣвет лѣбѣ вѣлѣѣтувса ісполком ескѣдѣ (мыј збылыс најѣ агныс гіжгісны) да пунктѣ асгыс печатсѣ.

Устав помас сіѣі-жѣ гіжѣѣны тајѣ бѣрјѣм јѣзыс, сетчѣ севса нінѣм оз ков.

Шыѣдчѣмыѣ нѣ уставыс гербѣвеј сбѣр оз бѣгтѣгы закон-серті.

Шы- Візму уж нуодан јукөдлы төлыгга срукөн ко-
пө сетны төварішществолы воча кыв. Отказ-кө
тивне воас, сек төварішщество вермас та-јылыг јуөртны,
нораны Мөскуаө Візму Коміссариатө, сөмын јуөр-
төмыс вөчөө Областувса візму уж нуодан јукөд
у., тепыр-жө.

Уж заводітөм.

Та-бөрын, кор Візму уж нуодан јукөдган воас
төварішществолы регістрірујтөм уставыс, чукөр-
төны бара собранье да бөрјылөм 5 мортыс віг-
галөны јөзлы ставсө, мыј налы удајтчис төдмав-
ны. Сы-бөрын собранье уставса 58-өд статта-
серті лөбөдөны:

1. Уна-ө мынтыны уж нуөдыгјаслы—Прав-
леньееса шленјаслы да Ревізіоннеј Коміссіјаса
шленјаслы.

2. Бөрјөны јөзөс Правление да Ревізіоннеј
Коміссіјаса шленјасө да 2 мортөс кандідатө
Правлениеө, өті кандідатөс Рев. Коміссіјаө.

3. Урчтөны да щөктөны Правлениелы ков-
мас-кө ужјөзасны өөм, лөбөдны ылөссө, уна-ө
щөктыны өөм бөгтны.

Ставыс тајө бура гіжгө шнурујтөм нигаө,
Общцеј собраньелөн шуөмјас“—нигаө.

Гөлөсујтгас кодјаслы лоас медуна гөлөсыс,
најө і пырөны Правлениеас.

Та-бөрын выль бөрјөм Правление заводітө
нуөдны асгыс ужсө, сөмын колө воэыв төдны,
Фелөсө колө јона радејтны, сек сөмын уж кутас

бура мунны. Правлењњелы колö бура мөвпыштны öтувја уж нуöдöм-јылыг. Колö сылы быдлаын төварішщество уж-јылыг горњи панны, медем ескö сиктса јöзыс ставыс сїјö думөн-жö олісны, сек уж кутас бура заводітчыны да шљен лыдыс луныг-лунö кутас пыр содны.

Правлењње бура відлалас плансö, арталас кыҗи да мыҗгањ заводітны меліоратівнеј ужас, відлалас гөм колан рөщöт (смета) да та-герті лөгöдö лыдпас уна-ö ковмас банкыг гөм уждыны. Оз ков вунöдны, банкыд ужјöзөн гетö сöмын 75 прöцент колан гөмгыс. Шуам, уж-вылö колö 1000 шајт, а банк вермас гетны сöмын 750 шајт.

Прошењње гїжöны Ујездувса віҗму уж нуöдан јукöд нїм-вылö. Сеган сїјö мунö Облагтö. Төварішщество-кö корö ужјöзөн 5.000 шајтыг унжык, сек прошењњесö Облагтувса віҗму уж нуöдан јукöд ыстö Мöскуаö Віҗму Комїссарїат јукöдö.

Вегкыда öтказ-кö оз ло, сек прошењњеыс вегкыда мунö банкö да төварішщество сегга вермас сег богтны ужјöзөн гөм.

Гөм корҗгөн оз ков вунöдны, властыд мїжан ез-на удїт јона озырмыны, сы-вöсна оз вермы öнї сөтавны ужјöзөн зев дыр-кежлö да уна гөм, колö век-нїн ас-сіла-вылö щöщ нафејтчыны да зырны ас нафеја-вылöжык, секї прöцент-гөм некодлы оз ков җептыг гетны, некущöм төждыгöм уж-јöзыг абу.

Заводитны төварішщество лөгөдны колө сек, кор төдөмыг-нын тулыснас поэны кутас уж-бердө кутчөгны відлавны да плантујтны местасө гід-рофекніккөд щөщ. Ковмас-кө сылы мынтыны плантујтөмгыс—мынтөны чукөртөм пажыг.

Мөд во тулыс кутчөгөны нын уж-бердө. Став ужсө колө нуөдны щук план-герті: шуам, колө-кө вөчны тајө воын јур-канава—сіјөс щук колө таво-жө вөчны, оз ков кольны вөчтөг. Он-кө-өд таво сіјөс вөч, мыј шуөма планас, мөд во бара колас лоас, бөрын віқөдан-да план рөщцөт-герті он вермы банклы мынтыгны ужјөзалөм өөмсө.

Татчө колө нөшта-на шуны, мыј меліоратів-неј төварішществолы ковмас гјгыны—пырны пажө сојузө, „Гельскосојузө“ (Союз сельско-хозяйственных кооперативов). Оз-кө төварішщество сетчө гјжөы, сылы банк оз кут сетны ужјөзөн өөмтө.

IV јукөд.

Кыці колө гјжан делө нуөдны.

Бөрјөм правлењнелы колө щөщ медвојдөр гјжасан да щөт нуөдан делөјас (делопроизводство и счетоводство) бура лөгөдны.

Төварішщество кутас гјжасны (пегмөагны) мөд төварішществокөд лібө Гельскосојузкөд лібө банк-көд, лібө віқму уж нуөдан јукөдкөд. Ковмас печат, ковмас бланка-кабала. Медым ескө ставыс

вөлі век лабутнеја вөчөма да нинөм не воштөма. Медым ескө өтi здукөн поѳис быдтор кабала-костыг адѳыны, ковмас-кө кущөмкө справка.

Колө лөсөдны шнуруjtөма нигајас: 1) Правленнелыг шуөмјассө гижалан нига, 2) Рев. Комиссиялыг шуөмјассө гижалан нига; 3) общей собраннелыг шуөмјассө гижалан нига; 4) шленјасөс гижалан нимпас нига (гижассө кодi пaјө пырис да кодi петис); 5) төварішществоө пыран гижөдјас пасјалан нига (вход. регистр. журнал); 6) төварішществоган петыг гижөдјас пасјалан нига (исходящий журнал); 7) кардоныг лөвөдөм корка (папка), сетчө чукөртчө став гижөм колана кабалаыс.

Кыѳи нуөдны тајө ужсө, ме чајта, та-јылыг унжыкыс-нин өиктын өнi төдөны. Собранныејас овлө зев частө, век-нин кодi-кө тащөм-жө ужнуөдыг ем, да i поѳө јуавны, шуам, көѳ уцитөллыг, либө секретарлыг.

Щөтнуөдөм (счетоводство).

Гөм да ембур гижавны төварішчество лөгөдө аслыс-пөлөс нигајас. Нөшта колө тајө нигајассө бара-жө бура нуөдны, ставсө кадө гижавны. Тајө гижалөмсө вөчө правленнелыг өтi шлен. Таңи индам некымын нига да кыѳижык колө сетчө гижавны. Колөны:

1. Јур (главнеј) нига.
2. Отсөг нигајас:

а) Нҕаҥ-сов (продукты), көлүҥ, ембур да с. в. пасјалан нҕа;

б) пасјалан нҕа, мыҥ дон кодлыг мыҥ бостө-ма да кодлы мыҥ сетөма (лицевые счета лиц и учреждений).

в) шләнјаслыг уж арталан-пасјалан нҕа— „уждодан нҕа“.

г) пїтантсїја-нҕа.

1. Јур-нҕа—помас ем індөд, кытчө мыҥ-јылыг да кыҕи гїжсө. Нҕаыс јукөма 29 пельө гїжтаөн.

1-ја гїжта-костас гїжсө во, төлыө, лун.

2-дө колө пасјыны мыҥ вөчөма: вузалөма, лы-бө һөбөма, лыбө паж бостөма.

3-дө пасјыны кущөм документјас кабала-сер-тї, шуам общцеј собранње шуөм-сертї (сек пасјы-сө протокол №-сө) лыбө кущөм № пїтансїја-сертї.

4-дө пасјысө сөмын сөм, уна-ө кассаө пырїс лыбө уна-ө төварїшщество мынтїс. Татчө сөмын оз гїжвы, ужаласны-кө шләнјас собранње шуөм-сертї сөм мынтытөг. А кор кущөмкө шлән-кө оз вермы мынтыны асгыс пажсө сөмөн да сы-пыфдї вөчїс төварїшществолы кущөмкө уж, сек уж до-ныс татчө пасјысө, бытвө сөмөн сетөма да воҕө пасјоны сїјө-жө рөскөдсө.

5 да 6 гїжтас-сертї век-нын поҕө төдмавыны уна-ө төварїшществолөн ем сөм (наличные деньги).

7-8-9-10-11-12-өд гїжтасјас індөны уна-ө тө-варїшществоө сөм локтїс, уна-ө пыран паж сөм, уна-ө ем шлән пажөн да ыҕыд-ө сылөн ем сөм запас. Та-сертї поҕө воҕыв вїгтавыны: уна-кө сы-

лөн ем паж-гём—сек сижö жон, уна-кө запас-гём—сек сижö дыр-олыг.

Тані колö мөвпыштны нөшта-на со мыј-јылыг: шуам, март 22 лунö нөбіс төварішчество вөв, мынтіс 200 шайт. Гөмсө-өд сижö бостіс да мынтіс кассаыг, сіз-кө сетчө і колö пасјыны мыј „мынтө-ма вөлыг 200 шайт“. Сізкө ембурыс төварішчестволөн codic 200 шайт дон. Сижö-жө 200 шайтсө пасјоны 13-өд гіжтасө. Бөр-кө вузалас төварішчество сижö вөвсө сы-доныг-жө сек пасјыгө 14-өд вичын, мыј вузалөма 200 шайтыг, 200 шайтыс бөр кассаө пыріс,—сіз-кө колö і сетчө пасјыны. Шуам, куліс-кө вөлыс, сізі-жө нуөдны сижөс шнурујтөм ыга-пыр. Тазі пасјалөны быд пырөм-петөм гөм. Шуам, төварішчество кущөмкө стрөјба лөгөдө, сек став рөскөдсө пасјоны 6 гіжтасө да вөчө еща сижö-жө рөскөдсө пасјоны 13-дө, мукөд-дырји лөсөдөны і аслыс стрөјбалы ыга, кытчө ставсө пасјалөны.

Шленјас-кө гөм мынтытөг кодјисны канава, сек сижö пасјыгө 19-өд гіжтасө.

Бергөдчан гөм гіжгө 20, 21, 22, 23-өд гіжтасө. Шуам төварішчество нөбіс му бурмөдны 200 пуд ізвестка, кассаыг мынтіс 120 шайт, бергөдчан ембур codic сылөн сы дон-жө (21-өд гіжтасө), сөгга сижö ізвесткасө төварішчество артельсн петкөдісны му-вылө, сіз-кө муыс бурміс 120 ш. дон (колö пасјыны 15-өд гіжтасө), а бергөдчан ембур чіні сы дон-жө (22-өд гіжтасө).

Воґо, овлө сiґi, мувиґ уҗ нуөдыґ јукөд ґетас төварішществолы ґөм мынтытөґ кущөмкө iзја-по-рошкi му бурмөдны (шуам, суперпоспат), сек мыґ дон жертвуйтөма пасґыны колө 24-өд ґiҗтасө.

27-өд ґiҗтасө пасґыґө уҗјөзасөм ґөм. Богтөма-кө уҗјөзөн колө пасґыны воґын 5-өд ґiҗтасө да сек-жө 27-өд ґiҗтасө, а ґетөма-кө уҗјөзөн код-лы-кө сек пасґыґө 6-өд да 26-өдө.

28 да 29 ґiҗтасө ґiҗґө сещөм ґөм, кодөс лолывлө төварішществолы лiбө раскодуйтны, лiбө богтны кытыґ-кө, кыґ ез думыштлы воґын бостны. Шуам, вөв кулис—некод воґывыв ез төд мыґ сiґјө кулас, сiґ-кө i воґывыв арталөмын (ґметаын) сiґјө рөскодыс ез вөв, сiґ-кө сетчө-i колө пасґыны, мыґ дон убытка лоис.

Колө частөҗык вөчны ґiҗалыґлы аслыс прө-верка: лґчкиө нуөдө сiґјө ґiҗалөмсө. Прөверка вө-чөны таґикөн: 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 20, 21, 23, 26, 28, ґiҗтаґас-кө щөтаґтны—уна-ө ставыс лоас? Лоны колө сымында-жө мыґда щөтаґтөм-бөрын лоас 4-өд ґiҗтасын. Сымыда-жа колө лоны ставыс 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 22, 27 да 29-өд ґiҗтасґасыґ. Таґјө нiґа-ґертi-сө быд здук поґө төд-мавны ембурсө төварішществолыґ: 4-өд ґiҗтас-вермас виґтавны јона-ө өм берґөдчө; 5—6-өд ґiҗтас-ґертi поґө виґтавны уна-ө ем ґөмыс казна виґыґ кiпод-улын; 8-өд iндас уна-ө пыран паж воис; 10—12-өд ґiҗтас iндө ыҗдасө пажлыө да запасө пунктөм өмлыґ; 13—14—уна-ө ґөм виґөма ембур нөбөм-лөґөдөм-вылө; 15—16-өд—уна-ө виґөма ґөм

му гін бурмөдөм-вылө, сижө-жө вiгталас 17—18-өд гiжтас; 19-өд гiжтас петкөдлө, жона-ө уна ужалисны агныс пажщiкјас; та-герти-жө поңө төдмавны озыр јөз лi гөль јөз өтувтчысны, гөльыс-өд ачыс ужалө, озырыс—медалө; 13, 15, 17, 19, гiжтасыг-кө өтлаавны, сек ставыс өтув индас уна-ө ем сөм воңө уж нуөдөм-вылө.

Пөльза-кө воiс во-мыгти, сижө төдчө 5 да 24-өд гiжтас-герти.

26 да 27-өд гiжтас индө унаө ужјөз төварішчестволөн.

2. Отсаган ыгајас.

Колө-на јешщө лөсөдны кымынкө отсаган ыга. Шуам, ковміс-кө мыјкө нөбны: көјдыс, ізја вынөдан, көрта-көлуј, көрт. Јур-ыгаө сы-јылыө сөмын донсө пасјам, ачыс тајө пасјыгө аслыс пөлөс торја ыгаө (рочөн „приходо-расходная книга“-өн шугө). Татчө пасјыгө кытыг мыј пырiс төварішчество амбарө, кор да уна-ө лыднас да мыј дон. Тајө ыгаас мөд лiст бокас пасјыгө кытчө да уна-ө вiңөма. Со кыҗи тани гiжөма. Вiңөд 45 стр.

Тајө колөм шыпасјасыс (12 шајт да сiҗи воңө став ыга помөңыс) шук колө лоны сы-мында-жө, мыјта колас 22-өд гiжтасыг-кө ми торјөдам 21 гiжтасө пасјөм шыпассө во помагөм-бөрын.

Воңө, төгарішчество шуам лөгөдiс трактор, нөбалiс мукөд-пөлөс көлуј: көртзыр, агасјас, көңан машина да мукөдтор. Јур ыгаө тајө пасјыгө нөбiгөныс, пасјыгө сылөн i доныс. Јур ыгаө пас-

К а р а г и н

Пырёма амбарё				Петкөдөма амбарые.			
Күцөм кадө	Кытые ваяма	Уна-ө	Мы-дон	Күцөм кадө	К ы т ч ө	Уна-ө	Мы-дон
		(кҗло)	(Шајт)			(кҗло)	(Шајт)
Төлыс дун 10 дунө	Обсожуые	1600	240	Төлыс дун јул 2 13	Гөрөм-вылө трактор.	320	48
				/	Сылы жө мөд му „Пощөса саж“-гө- ригөн	400	60
				25	Сылы-жө из новдыны	600	90
				Сент.	Сылы-жө пощөс ма- јог да пощ кыс- калігөн	200	30
					СТАВЫС	1520	228
					Коліс 1 октабр-кеж- лө	80	12
					СТАВЫС	1600	240

јом-кынџи, тајо кѳлујсѳ пасјѳны нѳшта-на кѳлуј пасјалан нѳгаѳ. Сѳмын-ѳд кѳлујыд абу ѳткѳд, мукѳдыс дыржык ужалѳ, мукѳдыс ѳѳи во-мыгѳи жугавлѳ-щыкѳ. Уж заводѳтѳгѳн, шуам, нѳбѳма лоѳ, а во-мыгѳи сылѳн доныс чѳнѳ, лѳбѳ содѳ. Кѳрт-зыр 2-3 воѳн нѳнѳмѳ пѳрѳ, а гѳр 6 во ужалѳ, трактор 4-5 во (вогѳгѳр-чѳж-кѳ уж-вылын), вѳв 4-6-8 во, сѳз-кѳ шуам тракторлѳнбыд во чѳнѳ доныс 300 шајт (вылыс 1500 шајт). Тајѳ дѳн чѳнтѳмыс шуѳѳ амортѳзатсѳјаѳн. Во помаѳѳм-бѳрын вѳчѳны нѳга-серѳѳи амортѳзатсѳја. Гѳжалѳмсѳ вѳчѳны тајѳ:

№№	Кѳр нѳбѳма	Кѳлуј	Уна-ѳ	Амортѳзатсѳја	Уна-ѳ сувѳтѳс нѳ- ѳтѳн	Пасјѳд		
						1 мај 1928 воѳн уна-ѳ сузалаѳ	1 мај 1929 воѳн уна-ѳ сузалаѳ	1 мај 1930 воѳн уна-ѳ сузалаѳ
1	12-III-27 во	Кѳрт гѳр . . .	4	15	80	68	—	—
2	8-III-27 во	Кѳрт агас . . .	2	15	60	51	—	—
3	1-V-27 во	Кѳѳчан машѳна .	1	10	110	99	—	—
СТАВЫС .			7	—	250	218	—	—

• Во-мыгѳи мыјта став кѳлујыс чѳнтѳс донсѳ (250 — 218 — 32 шајт) пасјысѳ јур нѳгаѳ 14 гѳжтасѳ.

Татчѳ-жѳ гѳжсѳ кер, лѳгѳѳдѳма-кѳ сѳјѳ стрѳј-ба-вылѳ, из да мукѳдтор.

Аслыс-пөлөс јукөд тајө-жө ыгаө лөгөдөны мулы, кытчө пасјөны кущөм добра му-пјө сүјөма да мыј дон (пашін, із да мукөдтор).

Торја ыга колө лөгөдны нөшта-на јешщс-і быд пырыс шленлы щөт нуөдны. Быд торја шлз-нөс тајө ыгаө пасјөны, мыј сылыс бөгтөма да мыј сылы сөтөма. Тајө ыгаө-жө пасјызө торја ыст бокө учреждєннејас, торја јөз, нуөдө-кө тө-варішщєство накөд кущөмкө нөбан-вузасан уж.

Тајө ыгаө сө кыці колө гіжавны:

№ 16—Іванов Оңдрєј Петровіч.

Кушөм кадө	Мыјыс мынтөма	Шајт	Ур.	Кушөм кадө	Мыјыс сөтөма	Шајт	Ур.
2-У-27	Пыран паж . .	1	—	17-УП 1929 во	Віка туруп 160 кгл.	2	50
3-У-27	Паж взпос . . .	6	—		Сөтөма сылы лөп пес-вылө . .	20	—
12-У-27	Кодјис капавајас	12	60				

Тані со гіжөма мыј Івановлы канава код-јөмыс төварішщєство пунктс 12 шајт да 60 ур Сіз-кө, колө нөшта-на јешщө ыга, кытчө ескө пасјавны быд лун көні коді төварішщєстволы ужалө. Тащөм ыгасө шуөны „ужөдан ыгаөн“ (рабочий журнал).

Быд уж-бөрын коміссєја відлалө ужсө да гі-жө акт. Рөщөтсө ужыз вөчөны акт гіжөм-бөрын.

Төварішщество-кө ыжыд да ужыс сылбн па-
кыд, сек сөмыс өтi кiподулын, а ужсө сетө да
прiнiмайтө мөд морт. Медем еско некущөм ыс-
тысөм өтi-мөд-вылө ез вөв, колө лөсөдны пiтан-
тсiја ыга. Секи ужсдыс—сетө уж прiнiмайтөм-бө-
рын пiтантсiја, а сiјө пiтантсiја-гертi казна вiзыс
сеталө бөм ужалыс јөзлы.

Танi вiсталөмыс артеле ужитө нуөдөм-јылыс
абу-на ферт ставыс. Ставсө гiжны-кө уна-на нөщ-
та ковмас, мi танi сөмын гiжим уж заводiтөмсө.
Војө уж-јылыс төварішществолы колө шыасны
агроном-дiнө лiбө iнструкторкөд сорнитны.

Мыј колө лысфыны мелиоратсiја уж-јылыс.

(Нигајассө гiжөма рочөн, сузөдны појө Мөскуаыс
„Новая деревня“ iздательствоыс.

1. Устав мелиоративного кооперативного то-
варищества. 32 стр. цена 15 коп.

2. Опошко. Устройство лугов на болоте.
Цена 1 рубль.

3. Флейтер. Устройство лугов и пастбищ на
болоте и уход за ними. С 41 рисунком, 132 ст.
Цена 1 р.

4. Кибальчич. Осушение болот. Цена 50 к.
С рисунками, 52 стр.

5. Савкин. Культура болот. 96 стр. Ц. 80 к.

6. Сукачев. Болото и их образование, раз-
витие и свойства. С 55 рисунками, стр 169.
Цена 1 руб. 50 коп.

Изд. № 4684

Ж У Р - Н І Г А

Төлүсү, луп	МЫЖВӨЧӨМА	Документ №№	Стороно	Касса		Пырап пай		Пай өөм		Запас өөм		О с н о в а к а п и т а л						Б е р г ө д ч а н к а п и т а л						Ужжоз		Мүкөд пөлөс возвыв артав- төм рөскөдяс				
												Нөбөма, мынтөма, өөм выло вузалөма, вошөма		Натур. (ужжон, добр.) с. мын.	Нөбөма, мынтөма, вузалө- ма өөм выло			Воис натура- он өөм вйгтор												
												Инвентар			Матерјал		Му		Уж	Матерјал		Сөм								
				Codic	Чиниc	Codic	Чиниc	Codic	Чиниc	Codic	Чиниc	Codic	Чиниc	Codic	Чиниc	Codic	Чиниc	Codic	Чиниc	Codic	Чиниc	Codic	Чиниc	Codic	Чиниc	Codic	Чиниc	Codic	Чиниc	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29		
Март	Вуждөдө мстбокыс																													
1	Мынтөма 200 к. йвестыс	42	12		120															120										
	ГЪУ-ыс отсөг-пыддй суперфосфат	17																					90							
	Примтөма пырап пай Ч. I. Коканылыс	34	50	50			50																							
	Примтөма пай өөм I. I. Шестаковлыс	18	3	3					3																					
3	Видөма ГЪУ-ө вөтлемыс	2	1		1																	1								
	Канава коджөмыс мынтөма	3	128		128									128																
8	„Асја кыа“ төваршществоме боостөма ужжөдөн	36	600	600																					600					
	Туруп вйдывван кыскалөмыс мынтөма	12	64		64															64										
10	Төваршщество шлөцяс кыскалөмыс туруп	11																					120							
	Боостөма пай өөм А. I. Рабоваллыс	19	8	8					8																					
	Мынтөма % ужжөс куэта „Асја кыа“ төваршщ.	33	30		30																	30								
15	„Асја кыа“ төв-вогы ужжөзыс өөтөма	34	100		100																				100					
	Нөбөма 20 көртзыр	125	30		30							20																50		
	Вузалома 2 көрт зыр Петровлыс	16	250	250																										
22	Нөбөма кык ужалыс вөв	138	200		200							200																		
	Кулис өтй ужалыс вөв	12	100									100														100				
26	Төваршщество шлөцясдөн коджөма канава	6																1280												
	Вузалома 600 пуд туруп	13	760	760																		760								
27	Мынтөма из пазөдлөмыс да прим. 60 куб	11	720		720															720										
	Мынтөма да примтөма 120 куб. нөбр	32	9		90																90									
	Вузалома 20 куб из 20 шайтөн куб.	16	400	400													160					240								
31	Пр-шлө кыскалөма гьвест		120										120									120								
	ГЪУ-лы суперф. вузалома 10 пуд, 1 ш. 26 ур. пуд.		12	21																				9				12		
	Нөбөма өблгатсја крөсчанскөй зайомыс	36	50		50					50																				
	Семөма зорөдын туруп 100×60 үрөн	17																						60						
			3589	1786	1523			50		11	50			220	102	120		128	160	1280	64	930	1120	31	210	69	100	600	100	1250

доньс 28 ур

43304

Цена 28 коп.

Коми-3

2-1046

А. В. Серебрянников — Мелиорация и прочие
пути расширения пастбищ.